

Regeringens skrivelse

2003/04:90

Nordiskt samarbete 2003

Skr.
2003/04:90

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 11 mars 2004

Marita Ulvskog

Berit Andnor
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för samarbetet under år 2003 mellan de nordiska ländernas regeringar, med huvudsaklig inriktning på verksamheten i Nordiska ministerrådet och Sveriges ordförandeskap i det nordiska regeringssamarbetet.

1. Inledning.....	3
2. Samarbetets huvudområden.....	5
2.1 Samarbetet inom Norden.....	5
2.2 Norden och Europa.....	6
2.3 Norden och dess närområden	7
3. Det svenska ordförandeprogrammet Integration Norden	9
3.1 Integration inom de nordiska länderna	10
3.2 Integration mellan de nordiska länderna	11
3.3 Integrationen mellan Norden och närområdet.....	16
3.4 Integration i det europeiska samarbetet.....	18
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 11 mars 2004.....	21

1. Inledning

År 2003 var Sverige ordförande i det nordiska regeringssamarbetet. Det svenska ordförandeprogrammet lades fram vid Nordiska rådets session i oktober 2002. Temat för det svenska ordförandeskapet var "Integration Norden". Ordförandeprogrammet tog upp fyra olika aspekter av begreppet integration: integration inom de nordiska länderna, integration mellan de nordiska länderna, integrationen mellan Norden och närområdet samt de nordiska ländernas integration i det europeiska samarbetet.

Ett stort antal projekt inleddes för att genomföra det svenska ordförandeskapets program. Det gällde inte minst på gränshindersområdet där den förre danske statsministern Poul Schlüter engagerades som den svenska samarbetsministerns särskilde representant för att driva på arbetet.

Vid Nordiska rådets session i oktober 2003 var den avrapportering som gjordes av resultaten i gränshindersarbetet och den politiska diskussionen om dessa frågor det dominerande temat. Både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet är inställda på att arbetet med gränshindersfrågorna kommer att vara en huvuduppgift även i det fortsatta samarbetet.

Som ett led i ordförandeskapet genomförde samarbetsminister Berit Andnor besök i de övriga nordiska länderna. Besök på politisk nivå gjordes också i de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland.

Det svenska ordförandeskapet lade också vikt vid den direkta politiska dialogen med Nordiska rådet. Vid möten med Nordiska rådet och vid sessionen deltog svenska ministrar i stor omfattning. I syfte att få en tydligare fokusering i samarbetet med Nordiska rådet förordade ordförandeskapet att den stora mängden rekommendationer från Nordiska rådet ska minskas. Ett resultat av detta har märkts i en klar minskning av antalet rekommendationer från sessionen i oktober.

Under år 2004 har Island ordförandeskapet i det nordiska regeringssamarbetet. Island presenterade sitt ordförandeprogram med rubriken "Nordens resurser" vid Nordiska rådets session i oktober. Island vill under sitt ordförandeskap särskilt lyfta fram demokratifrågor, kulturfrågor och naturfrågor. Island lägger också vikt vid uppföljningen av det svenska ordförandeskapet och det fortsatta arbetet med avskaffande av gränshinder.

Samverkan på det nordiska planet om ett hållbart samhälle var en viktig uppgift även under år 2003. Den tvärsektoriella strategin för en hållbar utveckling i Norden trädde i kraft år 2001. Genomförandet av strategin sker i huvudsak nationellt, men berör också många sektorer inom Nordiska ministerrådet. Det uppföljningsarbete som pågår i Sverige kopplas nära till arbetet med den nationella strategin för en hållbar utveckling. Under 2003 pågick arbetet i en förhandlingsgrupp som våren 2004 ska återkomma med förslag till revision av strategin.

I ministerrådet pågår ett arbete i syfte att integrera ett köns- och jämställdhetsperspektiv i den samlade verksamheten. Detta innebär att

varje ministerråd har det överordnade ansvarat att främja jämställdhet inom det egna politikområdet och inom de institutioner som är berörda av detta. För samtliga verksamhetsområden skall vidare jämställdhetspolitiska målsättningar fastställas. Avrapportering kommer också att göras till Nordiska rådet om hur jämställdhetsarbetet fortskrider.

Sveriges och Danmarks regeringar fortsätter arbetet med att främja integrationen i Öresundsregionen. Sedan öppnandet av Öresundsförbindelsen år 2000 har de båda regeringarna gemensamt arbetat för att undanröja hinder för rörlighet och integration i regionen. Bland områden som särskilt uppmärksammas kan nämnas skatte-, socialförsäkrings- och arbetsmarknadsfrågor. Ett stort framsteg under året var det nya skatteavtal mellan Sverige och Danmark, som undertecknades i oktober. Avtalet fokuserar på och löser vissa problem för arbetskraftspendlarna och skapar större klarhet om var skatt ska betalas.

De åtgärder som regeringen arbetar med på samnordisk nivå för att eliminera gränshinder är också till fördel för integrationen i Öresundsregionen.

Harmonisering av regler är inte självklart lösningen i en rad viktiga frågor. Det är därför även fortsättningsvis av grundläggande betydelse att kunna ge lättillgänglig och korrekt information. Regeringarna samarbetar med regionala och lokala intressenter för att stödja olika informationsinsatser.

År 2000 bildades marknadsföringsorganisationen Öresund Network av svenska och danska staten, Region Skåne och det danska Hovedstadens utvecklingsråd (HUR). Öresund Network har till uppgift att förstärka regionens identitet. En klar och attraktiv profil för regionen kan bidra till ökad turism och ökade investeringar.

Inför 100-årsmarkeringen år 2005 av unionsupplösningen mellan Sverige och Norge har Regeringskansliet medverkat i förberedelserna.

Arbetet med att identifiera och utveckla samarbetsområden i den sydvästkandinaviska regionen, "Den Skandinaviska Arenan", har fortsatt. Inom Göteborg-/Oslo-området och med en länk till Öresundsområdet bör goda förutsättningar finnas att öka samarbetet och bidra till att regionen även internationellt kan profilera sig som en väl sammanhängande och livskraftig region. Framför allt gäller detta på områden som infrastruktur, bioteknik, turism och kultur. Ett projektsekretariat etablerades i Göteborg.

Bilaterala arbetsgrupper fortsatte arbetet under året. Olika typer av gränshinder diskuterades i grupperna och ett antal av dem kunde också lösas.

2.1 Samarbetet inom Norden

Genom Nordiska ministerrådets informationsverksamhet Norden i Fokus har det nordiska samarbetet fått en synlig närvaro i Stockholm och en informationspunkt som är lätt tillgänglig för allmänheten. Under år 2003 arrangerades ett flertal seminarier, utställningar och kulturaktiviteter på nordiska teman. Norden i Fokus hade också en viktig roll då det gällde informationsaktiviteter som var direkt knutna till genomförandet av det svenska ordförandeskapet. Det gällde exempelvis informationsinsatserna på Stockholms Central i slutet på oktober under temat Nordiska Dagar.

Ett betydande reformarbete bedrevs under året, särskilt beträffande institutionerna inom utbildnings- och forskningssektorn. Det innebär att flera nordiska institutioner kommer att föras över till nationell nivå eller övergå i andra verksamhetsformer. Det gäller Nordiska samiska institutet, Nordiska institutet för sjörätt, Nordiska institutet för teoretisk atomfysik, Nordiska institutet för Asienstudier och Nordiska vulkanologiska institutet. En basfinansiering av institutionernas verksamhet fortsätter från ministerrådets sida fram till 2007. Nordens folkliga akademi läggs ner och verksamheten på området organiseras på annat sätt.

Ett Nordiskt innovationscenter (NIC), lokaliserat till Oslo, startades i januari 2004 genom att Nordisk industrifond och Nordtest sammanförde sina verksamheter. Den nya institutionen ska arbeta med tillväxtfrågor för det nordiska näringslivet genom att bl.a. främja entreprenörskap och innovationsutveckling samt att stärka Norden som väl fungerande inre marknad utan gränshinder.

Från år 2002 infördes en ny budgetprocess för arbetet med *Nordiska ministerrådets budget*. Innebörden av den nya budgetprocessen är att berörda samskapssektorer inom ministerrådet kommer in i budgetarbetet på ett tidigare stadium, att det inrättas en särskild post på budgeten för nya politiska initiativ, att det görs en genomlysning av de nordiska institutionerna för att skapa ökad effektivitet samt att formerna för samråd med Nordiska rådet i budgetarbetet förnyas. Erfarenheterna från 2003 års budgetarbete har varit positiva, men det hindrar inte att ytterligare utvecklingsarbete kan göras.

Nordiska ministerrådets budget för år 2003 uppgick till 811 miljarder danska kronor. De största samskapsområdena var utbildnings- och forskningssamarbetet (cirka 25 procent av budgeten) miljö, resurspolitik och närområdena (cirka 25 procent) samt kultursamarbetet (cirka 19 procent)

Den svenska andelen av budgeten var enligt den nordiska fördelningsnyckeln 34,2 procent, en oförändrad andel jämfört med föregående år. Fördelningsnyckeln beräknas på basis av respektive lands andel av den samlade nordiska bruttonationalinkomsten.

Efter behandling i Nordiska rådets organ fastställde ministerrådet i oktober 2003 i överensstämmelse med Nordiska rådets önskemål

budgeten för 2004. Den uppgår efter prisomräkning till 817 miljoner danska kronor. Det är en reallt sett oförändrad budgettram. Ökade insatser görs på närområdet och energisamarbetet. Medel har också anslagits för förberedelser av ett gemensamt nordiskt deltagande i världsutställningen i Japan år 2005. Den svenska andelen av budgeten minskar med 0,9 procent till 33,3 procent. Samtidigt med beslut om budgeten för 2004 har även beslutats om en likviditetsbudget som är bestämmande för ländernas inbetalningar till ministerrådet och ett verktyg för att minska likviditeten. Denna ordning innebär att inbetalningarna från länderna ligger på en lägre nivå än den planerade aktivitetsnivån.

Samverkan med *frivilligorganisationerna*, där Föreningen Norden intar en särskild ställning, är ett viktigt inslag i det nordiska samarbetet. Både från Nordiska ministerrådets sida och på det nationella planet är Föreningen Norden en viktig samarbetspartner. Det gäller inte minst vid driften av informationsverksamheten vid Norden i Fokus och servicetelefonen Hallå Norden, vilka är viktiga redskap för att göra det nordiska samarbetet känt och nå ut till medborgarna. Verksamheten vid Hallå Norden har stärkts och knutits närmare arbetet med gränshindersfrågorna inom Nordiska ministerrådet.

Över den nordiska budgeten ges stöd till *samisk verksamhet* som Samerådet, Nordisk samiskt institut och samisk kulturverksamhet. Samerådet är en politiskt obunden paraplyorganisation för samiska organisationer i Finland, Norge, Sverige och Ryssland. Nordisk samiskt institut har till uppgift att samordna och genomföra utredningar och forskning med syfte att förbättra de samiska folkens ställning.

Till de årliga sameministermötena inbjuds Nordiska ministerrådet att delta som observatör. Vid dessa möten träffas ministrarna och Sametingspresidenterna för att diskutera gemensamma nordiska politiska frågor. Vid mötet i november 2002 beslutades att tillsätta en expertgrupp med uppgift att utarbeta ett utkast till en nordisk samekonvention. Arbetet skall vara slutfört senast i december 2005.

Vid mötet i november 2003 beslutade sameministrarna att inrätta ett nordisk-samiskt språkpris. Priset ska ges till organisationer eller personer för att erkänna och synliggöra deras arbete för de samiska språken. Priset ska vara på 100 000 kronor och delas ut första gången 2004.

2.2 Norden och Europa

Under år 2003 utvecklades det nordiska samarbetet i Europafrågor vidare. De nordiska EU-ländernas statsministrar fortsatte sina informella samrådsmöten inför Europeiska rådets möten. Island och Norge informeras om överläggningarna. Sedan juni 2003 deltar också Estland, Lettland och Litauens regeringschefer i dessa möten.

Nordiskt samarbete i EU- och EES-frågor är ett huvudområde för samarbete inom Nordiska ministerrådet. Den grundläggande ambitionen är att systematiskt utnyttja nordiska samarbetsstrukturer för avstämning och, när förutsättningarna finns, samstämt agera i aktuella EU- och EES-frågor, liksom i det bredare Europasamarbetet.

Genom att tre nordiska länder är medlemmar i EU och Norge och Island är parter i EES-avtalet har alla nordiska länder en mycket nära anknytning till det europeiska samarbetet. Samarbetet i Europafrågor har i första hand karaktär av samråd och informationsutbyte. Inom en del sektorer, främst justitiesektorn, finns redan idag ett välutvecklat samrådsförfarande vid utarbetandet av den lagstiftning som behövs för att genomföra EG-direktiv. De nordiska statsministrarna har tagit ett gemensamt initiativ för att ytterligare främja sådant samråd. Samarbetet inom Nordiska ministerrådets ram koncentreras till områden där de nordiska länderna har gemensamma intressen och har en önskan att påverka den europeiska dagordningen. Ministerrådets årliga rapport visar att det finns omfattande samarbete inom flera olika sektorer. Det gäller främst konsument-, livsmedels-, forsknings-, miljö- och arbetsmarknadssektorerna.

Det informella nordiska samarbetet på inre marknadsområdet har fortsatt. Ett antal olika projekt har genomförts som ett led i det nordiska samarbetet om att förverkliga den inre marknaden. Vid de nordiska utrikeshandelsministrarnas möte i oktober 2003 var man enig om vikten av fortsatt arbete på detta område.

Schengensamarbetet syftar till att uppnå fri rörlighet för personer inom Schengenområdet. Området utgörs av EU med undantag av Storbritannien och Irland. Vidare deltar Island och Norge i samarbetet, och därmed bibehålls den nordiska passfriheten. Vissa kompensatoriska åtgärder har införts i Schengensamarbetet, såsom förstärkt yttre gränskontroll mot länder utanför Schengenområdet, ökat polissamarbete och anslutning till Schengens informationssystem (SIS). Schengenavtalets regler har sedan utvecklats genom att Sverige och Danmark har ingått en överenskommelse om polisiärt samarbete i Öresundsregionen och att Sverige, Finland och Norge har ingått en överenskommelse angående det gränsöverskridande arbetet inom ramen för Schengenkonventionen. Överenskommelsen reglerar de praktiska förutsättningarna för att bedriva den gränsöverskridande verksamheten. SIS används i stor omfattning och är ett mycket användbart verktyg för polisen och andra myndigheter.

2.3 Norden och dess närområden

Samarbetet med Nordens närområde är ett prioriterat område inom det nordiska samarbetet och omfattar de tre baltiska länderna samt nordvästra Ryssland. Ministerrådet har också ett särskilt program för arktiskt samarbete.

Under 2003 lyfte det svenska ordförandeskapet fram närområdesfrågorna, särskilt samarbetet med de baltiska länderna.

Nordiska ministerrådets insatser i närområdet är ett komplement till insatser som görs nationellt och genom andra internationella organ. Insatserna utformas i dialog med berörda samarbetspartner. Avsikten är att insatserna skall koncentreras till områden där det nordiska samarbetet ger ett mervärde och bidrar till en bättre samordning med andra insatser.

I ministerrådets budget för år 2003 uppgick anslaget till det särskilda närområdesprogrammet till 86 miljoner danska kronor. En stor del av

resurserna satsas på projekt med inriktning på demokrati, välfärd, hållbart resursutnyttjande och marknadsutveckling. Olika former av stipendie- och utbytesordningar för exempelvis studenter, konstnärer och parlamentariker är också ett viktigt inslag i programmet. Närområdesprogrammet omfattar dessutom verksamheten vid de nordiska informationskontoren i de baltiska huvudstäderna och i S:t Petersburg. Ministerrådet önskar även etablera ett informationskontor i Kaliningrad. Diskussioner med ryska myndigheter om denna fråga har förts framåt under det svenska ordförandeskapet. Avsikten är att kontoret ska öppnas under år 2004.

Utöver det särskilda närområdesprogrammet görs insatser över ministerrådets budget även genom olika facksektorer, i synnerhet miljö, kultur samt utbildning och forskning. De samlade insatserna är därför avsevärt större och bedöms totalt uppgå till närmare 20 procent av Nordiska ministerrådets budget.

De nordiska finansieringsinstitutionerna i Helsingfors, Nordiska investeringsbanken (NIB), Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO) och Nordiska projektexportfonden (NOPEF), har verksamhet med inriktning på närområdet. NIB har en särskild ordning för lån på förmånliga villkor för finansiering av miljöprojekt i närområdet. NEFCO har en riskkapitalfond för lån till miljöinvesteringar i närområdena och en miljöutvecklingsfond som gör insatser i närområdet. NOPEF:s verksamhet för perioden 2001-2004 finansieras delvis med bilaterala medel, för svensk del medel från Östersjömiljard 2.

Alla finansieringsinstitutionerna befinner sig i ett förändringsskede. För NIB:s del undertecknades i februari 2004 ett avtal om de baltiska ländernas medlemskap i NIB. Bakgrunden är ett initiativ från svensk sida under 2003. Med de baltiska ländernas medlemskap i NIB tas ett principiellt viktigt steg genom att det är första gången de baltiska länderna går in som medlemmar i en nordisk institution. För NEFCO:s del har det beslutats om en påfyllnad av grundkapitalet, dock utan att Danmark deltar. För NOPEF:s del har en utvärdering genomförts om den framtida inriktningen. Utvärderingsrapporten är positiv till NOPEF. För närvarande diskuteras hur verksamheten ska föras vidare.

Ett stort steg framåt i samarbetet med Estland, Lettland och Litauen togs vid det nordiska statsministermötet i Oslo i slutet av oktober. Då beslutade de nordiska ländernas regeringschefer att bjuda in *de baltiska länderna* att bli *medlemmar i Nordiska Investeringsbanken*. Siktet är inställt på att de baltiska länderna skall kunna vara medlemmar från och med den 1 januari 2005. Det blir första gången de baltiska länderna går in som medlemmar i en nordisk institution.

Den nuvarande strategin för samarbetet med närområdet gäller för perioden 2003-2005. Den har sin bakgrund i rapporten "Närmare Norden" som lämnades år 2000. I rapporten föreslogs ingen omedelbar förändring av definitionen av närområdet, men efterhand en ökad tonvikt på insatser i det ryska närområdet. Andra förslag gick ut på en koncentration av insatserna till större projekt, ökad mottagarstyrning och en större differentiering av insatserna på de olika mottagarländerna. Särskilt mot bakgrund av de baltiska ländernas förestående medlemskap i EU har ministerrådet beslutat om en utvärdering av

närområdesverksamheten som ska leda fram till förslag om den framtida inriktningen. Detta arbete ska genomföras under 2004.

Under året identifierades behov av en förbättrad styrning och uppföljning av närrådesprogrammet inbegripet ett tydliggörande av förhållandet mellan närområdesprogrammet och de insatser som finansieras med Nordiska ministerrådets sektormedel. Det konstaterades att en stor del av närområdesmedlen fortfarande går till de baltiska länderna.

Nordiska ministerrådets program för arktiskt samarbete syftar till att ge samnordiska insatser ett särskilt mervärde i förhållande till andra aktiviteter med inriktning på Arktis. Programmet löper över perioden 2003-2005. År 2003 var anslaget 3,5 miljoner danska kronor. Verksamheten ska inriktas på ett antal temaområden: välfärdsfrågor, barn och unga, näringslivsutveckling, miljö, hållbar utveckling, utbildning och forskning.

Nordiska ministerrådet fortsatte under 2003 att utveckla kontakterna och samarbetet med andra regionala samarbetsorganisationer, främst Arktiska Rådet, Barentsrådet och Östersjöstaternas råd. Ministerrådet deltog som en aktiv partner med inspel till arbetet med den nya handlingsplanen för EU:s Nordliga dimension.

3. Det svenska ordförandeprogrammet Integration Norden

Temat för det svenska ordförandeskapet var "Integration Norden". Ordförandeprogrammet tog fyra olika aspekter av begreppet integration.

Den första aspekten av det svenska ordförandeprogrammet Integration Norden gällde *integration inom de nordiska länderna*. Det handlade om invandras delaktighet och inflytande i det politiska, ekonomiska, sociala och kulturella livet. Det gällde t.ex. invandrarkvinnors delaktighet och deltagande och om hur de nordiska samhällena kan motverka segregation i boendet.

Den andra aspekten rörde *integration mellan de nordiska länderna*. Samtidigt som vi har erfarenhet av en gemensam nordisk arbetsmarknad och alla nordiska länder omfattas av EU:s inre marknad så reser skillnader i nationella regelverk hinder för människor, företag och organisationer. Avsikten var att föra arbetet med att avskaffa dessa hinder framåt.

Den tredje aspekten gällde *integrationen mellan Norden och närområdet*. Det gällde att vidareutveckla samverkan med de baltiska staterna, inte minst med tanke på deras förestående medlemskap i EU. Det nordiska samarbetet med nordvästra Ryssland fick ökad prioritet inom närområdesprogrammet.

Den fjärde aspekten var de nordiska ländernas *integration i det europeiska samarbetet*. Genom att tre nordiska länder är medlemmar i EU och Island och Norge är parter i EES-avtalet deltar samtliga nordiska länder i det europeiska samarbetet. Sverige verkade därför för ett vidareutvecklat nordiskt samarbete i Europafrågor.

Idag präglas de nordiska samhällena av kulturell och etnisk mångfald som har skapat nya möjligheter för en dynamisk utveckling. De nordiska länderna har ett erfarenhetsutbyte kring frågan hur nyanlända tas emot och introduceras i samhället. Det sker i den Nordiska samarbetsgruppen för flyktingfrågor (NSHF) och i det Nordiska ministerrådets migrationsutskott. Under ordförandeåret verkade Sverige för att öka invandrades medverkan i det nordiska samarbetet.

Även invandrades integration på arbetsmarknaden var en central fråga. En plats i arbetslivet bidrar till ökad delaktighet i samhället generellt. Det leder till ökade språkkunskaper och ett vidgat kontaktnät, i många fall finns värdefull yrkeskompetens som är outnyttjad. Det finns många hinder för invandrarkvinnors integration beträffande arbete och utbildning, deltagande i den politiska processen och föreningslivet. Därför gjorde Sverige nya ansatser för att komma till rätta med missförhållanden och underlätta invandrarkvinnors integration.

Bland de aktiviteter som genomfördes under ordförandeåret kan följande nämnas.

Ett *möte med nordiska ministrar ansvariga för såväl integration som migration* ägde rum den 14 november i Stockholm. Mötet inriktades främst på frågor om mottagande av och introduktion för nyanlända invandrare samt problemet med diskriminering. Bl.a. beslutade man om en kartläggning av alla aktuella nordiska aktiviteter på integrationsområdet i syfte att få en grund för ställningstagande om det framtida nordiska samarbetet inom dessa frågor. Kartläggningen kommer att presenteras i mars 2004.

Vid mötet diskuterades också möjligheterna till och värdet av en gemensam nordisk syn på bedömningen av utländsk utbildnings- och yrkesbakgrund, och man var överens om att det här fanns behov av en fortsatt dialog.

Det nordiska samarbetet om migrationsfrågor bedrivs även genom ett regelbundet utbyte av information och erfarenheter med andra länder. I september 2003 möttes de nordiska migrationsministrarna och representanter från Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Makedonien samt Serbien och Montenegro, för att diskutera möjligheterna att stärka det regionala samarbetet på asyl- och migrationsområdet på västra Balkan på ett sätt som motsvarar det samarbete som finns i Norden.

Vidare anordnades ett symposium med fokus på arbetskraftsutbudet kopplat till frågor som rör *integrationen av invandrare och arbetskraftens rörlighet*. Symposiet, som arrangerades av Integrationsverket på uppdrag av regeringen, ägde rum den 9 september 2003 i Norrköping. Diskussionen vid symposiet, som tog sin utgångspunkt i en aktuell forskarrapport om den nordiska arbetsmarknaden, kom att fokusera på den möjliga motsättningen mellan den nordiska arbetsmarknadsmodellen och möjligheterna att integrera invandrare. Stor enighet rådde om att särlösningar för gruppen invandrare inte var önskvärda.

Ett annat viktigt område var *invandrarkvinnors livssituation och invandrares delaktighet och inflytande i samhället och det politiska livet*. Den 19 och 20 maj genomfördes konferensen "Integration och jämställdhet i Norden" i Malmö. Från svensk sida deltog bl.a. dåvarande vice statsminister Margareta Winberg som invigningstalare, och integrationsminister Mona Sahlin. Konferensen hade en viktig nätverksfrämjande funktion; nordiska och nationella kontakter skapades såväl mellan invandrarkvinnornas organisationer som mellan dessa och ansvariga myndigheter. Som en följd av konferensen kommer ett särskilt kontaktnät att byggas upp.

Den 9 april presenterades vid ett informellt ministermöte i Stockholm en rapport från den avslutande *kampanjen mot kvinnohandel* i de nordiska och baltiska länderna. Dåvarande vice statsminister Margareta Winberg och justitieminister Thomas Bodström deltog tillsammans med sina ansvariga nordiska och baltiska ministerkollegor. Vid mötet antogs ett gemensamt uttalande med rekommendationer. Uttalandet utgick från FN:s tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn.

Som ett led i arbetet med integrationen inom länderna arrangerades en konferens, "Involvera.nu", om ungas integration och inflytande i ett mångkulturellt Norden. Det var ett tvärsektoriellt arrangemang, där ungdoms-, utbildnings-, demokrati-, och kulturperspektiv belystes. Konferensen hölls den 20-21 oktober. Från Sveriges regering deltog statsråden Marita Ulvskog, Mona Sahlin och Lena Hallengren. Syftet med konferensen var framförallt att skapa en mötesplats för erfarenhetsutbyte och diskussion kring frågan hur integration och deltagande bland unga kan främjas i kultur- och samhällslivet samt att locka fram nya idéer om lokala, regionala, nationella och nordiska projekt. Vid konferensen lyftes även värdegrunds- och demokratifrågor i skolan fram.

3.2 Integration mellan de nordiska länderna

Samarbetet över de nordiska gränserna blir alltmer intensivt. Näringslivet integreras fortlöpande. Arbetspendling över gränserna ökar och det blir vanligare att flytta mellan länderna. Samtidigt som vi inom Norden har nått långt beträffande integrationen mellan våra länder kvarstår gränshinder och onödigt krångel som försvårar medborgarnas vardag. I takt med att integrationen går vidare mellan de nordiska länderna upptäcks mer och mer hur regelverken skiljer sig åt. Sverige gav som ordförande under 2003 hög prioritet åt att lösa sådana frågor. Tydliga framsteg gjordes när det gäller att avveckla olika gränshinder och främja integrationen i Norden.

Under ordförandeåret följde Sverige upp ministerrådets förslag om Nordbors rättigheter och drev det vidare. Ansträngningar gjordes även för att förstärka de informationsfunktioner som redan är etablerade, bl.a. servicetelefonen Hallå Norden.

Sveriges samarbetsminister Berit Andnor utnämnde den förre danske statsministern Poul Schlüter till sin särskilde representant med uppdraget att driva på gränshindersarbetet. Poul Schlüters arbete har främst gällt sådana problem som uppstår för medborgare som rör sig över de nordiska gränserna; det gäller på utbildningsområdet, arbetsmarknadsområdet, skatteområdet och socialförsäkringsområdet. Det hör även till bilden att det finns brister när det gäller kunskap om och uppföljning av nordiska avtal samt att det behövs bättre information till medborgarna om vilka regler som gäller. Han har skrivit brev till berörda ministrar, fört samtal med dem vid bilaterala möten och medverkat vid en rad nordiska ministermöten och konferenser.

Nordiska ministerrådet lämnade ett ministerrådsförslag till Nordiska rådets session i oktober 2002 om dessa frågor, som en uppföljning av rapporten Nordbors rättigheter. Uppföljningsarbetet konkretiserades i 23 punkter och Poul Schlüters främsta uppgift har varit att följa den fortsatta utvecklingen och avrapportera detta. Att utnämna en särskild representant har visat sig vara ett lyckat grepp för att driva arbetet framåt. Poul Schlüter har fått sitt uppdrag förlängt till t.o.m. juni 2004.

Processen har visat att det går att uppnå handfasta resultat. Färdiga lösningar har redovisats på ett antal områden. Angreppssättet har varit pragmatiskt. Även dellösningar i komplexa frågor kan ibland innebära stora förbättringar.

Några exempel på resultat av arbetet med gränshinderfrågor kan här ges.

Inom *social- och hälsoområdet* undertecknades bl.a. en ny konvention för social trygghet, som innebär att även tredjelandsmedborgare omfattas vid tillämpning av förordning (EEG) nr 1408/71. På grund av de danska förbehållen gäller detta dock ej i Danmark.

Ett annat konkret undanröjande av gränshinder var det svenska beslutet att likställa studier och examina vid Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap (NHV) med svenska examina. Detta underlättar betydligt för alla nordbor som utexamineras vid NHV att tillgodoräkna sig sin examen vid fortsatta studier eller vid arbetssökande.

Vidare gjorde de nordiska social- och hälsoministrarna politiska åtaganden som skall leda till förbättringar beträffande förmåner och ersättningar för handikappade som flyttar över gränserna. Inom narkotikasektorn diskuterade man förslaget om att begränsa det antal läkemedel som man kräver s.k. Schengenintyg för. Förslaget kommer nu att beredas vidare politiskt i respektive land.

På *arbetsmarknadsområdet* uppnåddes en överenskommelse med sikte på att gemensamma nordiska villkor utformas för varaktigt bosatta medborgare från tredjeland. Denna överenskommelse gäller emellertid ej Danmark p.g.a. de danska förbehållen inom EU.

I syfte att stimulera rörligheten av arbetskraft över gränserna fattades beslut om internordisk arbetsförmedling på Internet.

Beträffande *finans- och skattesektorn* fattades beslut om att etablera en nordisk skatteportal som skall underlätta informationsinhämtning. Vidare kommer man att öppna ett nordiskt, virtuellt skattekontor och

införa en nordisk, elektronisk skatteberäkningsmodell. Dessa åtgärder kommer att underlätta beslutsfattandet för dem som planerar att arbeta i annat nordiskt land.

Under året behandlades frågor om samordning av studiestöd och examens- och kompetensgodkännande. Ett projekt om erkännande av yrkeskvalifikationer påbörjades och den nordiska gymnasieöverenskommelsen sågs över. Efter att den formella handlägningsprocessen avslutats förväntas slutgiltiga resultat på dessa områden kunna uppnås under 2004.

I detta sammanhang skall också nämnas att Sverige fattade beslut som underlättar för studenter som flyttar inom Norden att få bostadsbidrag och barnbidrag.

En central fråga för dem som bor eller arbetar i annat nordiskt land gäller *personnummer*. Också här gjordes betydande framsteg. De nordiska samarbetsministrarna enades om att genomföra en ändring i Nordiska folkbokföringsavtalet så att den som flyttar till annat nordiskt land enkelt och snabbt kan erhålla personnummer.

Ökad information

Det finns naturligtvis skillnader mellan de nordiska länderna t.ex. i frågor som sammanhänger med olika nationella lösningar angående skatter och socialförsäkringar. I vissa fall är det inte möjligt att uppnå ett harmoniserat nordiskt regelverk. Det är då viktigt att medborgarna har tillgång till korrekt och lättbegriplig information om dessa skillnader och om hur man kan agera för att minimera nackdelarna med dem.

Som ordförande arbetade Sverige bl.a. för att stärka och samordna olika typer av informationsfunktioner som redan existerar. I maj 2003 anordnades ett seminarium om ökat samarbete mellan informationstjänsten Hallå Norden och gränsregionala informationsfunktioner. En årlig samordningskonferens kommer här att utgöra ett forum för att vidareutveckla samarbetet.

Härutöver fattade Nordiska ministerrådet under Sveriges ordförandeskap beslut om att också finansiellt förstärka Hallå Norden. I budgeten för 2004 uppgår anslaget till 4,4 miljoner danska kronor. Behandlingen av gränshindersfrågor har getts en starkare och mer permanent förankring i Nordiska ministerrådets sekretariat. Hallå Norden-verksamheten integreras med denna verksamhet.

Socialförsäkringar är ett av områdena där behovet av information särskilt har uppmärksammats. Den viktigaste åtgärden för att komma tillrätta med gränshindersproblem inom socialförsäkringsområdet är att satsa på utbildning om gällande regler och tillämpning av dessa. Berörda myndigheter och sakhandläggare skall genom modern informations- och kommunikationsteknik (IKT) ges tillgång till korrekt och uppdaterad information om hur regler ska tillämpas när medborgare flyttar mellan olika nordiska länder eller arbetar och bor i skilda länder.

Angående den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster uppdaterades de vägledande kommentarer som finns för att hjälpa handläggare på berörda myndigheter. Dessa kommentarer lades också ut på Hallå Nordens hemsida.

Samarbetet med Föreningen Norden är fortsatt viktigt, inte minst vad gäller informationsfrågorna. Sålunda har Föreningen Norden i Sverige på Nordiska ministerrådets uppdrag genomfört ett antal informationsseminarier som riktar sig till tjänstemän vid lokala myndigheter som en nordbo kan behöva komma i kontakt med. Syftet med seminarieserien är att få upp intresset för och kunskapen om de nordiska avtalen och villkoren för de nordbor som flyttar eller pendlar i Norden.

I Nordiska ministerrådet för informationsteknik (MR-IT) har Sverige tagit initiativ till ett projekt kring informationssäkerhet. Projektets övergripande mål är att hitta en lösning för att kunna acceptera elektroniska signaturer mellan myndigheter i de nordiska och baltiska länderna.

Under Sveriges ledning utarbetades en gemensam nordisk strategi för e-handel och andra IT-frågor. Med anledning av detta arbete genomfördes en workshop i november med nordiska intressenter. Strategin tar upp e-handelsrelaterade frågor utifrån både konsument- och näringslivsperspektiv och kommer att färdigställas under våren 2004.

Bilaterala gränshindersfrågor

Ett viktigt område inom integrationen mellan de nordiska länderna är det bilaterala arbetet med att eliminera gränshinder. Det finns gränshindersfrågor som enbart gäller två eller ibland tre nordiska länder, men som samtidigt ofta berör ett stort antal människor. Arbetet med att lösa sådana frågor fortsatte under året.

Det viktigaste och mest uppmärksammade bilaterala framsteget under året är det nya *skatteavtalet mellan Sverige och Danmark*. Det undertecknades av de båda ländernas finansministrar den 29 oktober 2003.

Avtalet fokuserar på och löser vissa problem för arbetskraftspendlarna och medför t.ex. att kostnaden för resan över Öresundsbron blir avdragsgill samt att pensionsförsäkringarna från hemlandet/bostadslandet kan tas med till arbetslandet och fortsatt vara avdragsgilla mot inkomsten. Det senare gäller såväl privata pensionsförsäkringar som de som inbetalas av arbetsgivaren. Har man två olika arbetsgivare i två länder betalas skatt i båda länderna.

Detta skapar större klarhet om var skatt betalas. Det ska ske där inkomsttagaren arbetar merparten av sin tid, något som underlättar skattesituationen för dem med hemarbete och för dem som åker på tjänsteresor. Detta gäller under förutsättning att man har samma arbetsgivare.

Vidare utfördes under svensk ledning ett arbete som lett till vissa *förenklade tullprocedurer* och därmed minskade kostnader *för yrkestrafiken mellan Norge och Sverige*. Bl.a. kommer man att hantera tullförrättningsavgifter lika i de båda länderna, samt i cirka 95 procent av fallen göra ärendena avgiftsfria. Härutöver gjorde man förenklingar beträffande depositionskrav och avgifter vid import av maskiner. Man uppnådde också förenklingar för fordon med blandad last. En process inleddes också under svensk ledning för att få till stånd försöksordningar

för trafik med speciella fordonskombinationer på vissa vägar i hela Norden. Skr. 2003/04:90

Sveriges fattade beslut om att ändra i namnförordningen så att islänningar i Sverige nu smidigare kan följa *det isländska namnskicket*. Isländska medborgare som också har svenskt medborgarskap kan behålla eller ta ett namn som han eller hon bär eller skulle bära enligt isländskt namnskick. Detta kan nu ske efter avgiftsfri ansökan hos Patent- och registreringsverket som inom än kortare tid än tidigare kommer att behandla sådana ansökningar.

En överenskommelse ingicks som möjliggör att *svensk sjöfartsutbildning ger behörighet på Åland*. Vidare vidtogs åtgärder som underlättar *besiktning av åländska bilar hos Svensk Bilprovning*.

Övrigt

Slutligen ska nämnas några ytterligare områden i det nordiska samarbetet där framsteg till gagn för integrationen gjordes under året.

För att gå vidare i arbetet med att stimulera integrationen mellan de nordiska länderna beslutade näringsministrarna att genomföra ett *gränshindersarbete inriktat på företagen*. Man genomför en näringspolitisk utredning om gränshinder i Norden i syfte att bättre kunna utnyttja de fördelar som en bred nordisk marknad ger.

Under svensk ledning träffades en överenskommelse som innebär att hela Norden ömsesidigt erkänner annat nordiskt lands krav avseende *förarkompetens för kranförare*. Därmed underlättas för företagare som vill driva verksamhet i annat nordiskt land.

I syfte att stimulera entreprenörskap inom de nordiska länderna, och på så vis underlätta för företagandet inom Norden, beslutade näringsministrarna bl.a. att instifta nordiska priser som belönar *nyttänkande och entreprenörskap*. Vidare kommer man att genomföra en "ung entreprenörskapsvecka" på nordisk nivå, där Nordens unga entreprenörer samlas för att knyta kontakter och tävla i företagande.

I maj genomfördes ett seminarium om *gränsregionalt samarbete*. Seminariet åskådliggjorde de fördelar som nordiska medborgare och företag har och får vid en väl fungerande integration.

På *energiområdet* har den ansträngda kraftsituationen under den senaste vintern tydliggjort det nordiska samarbetets betydelse för varje enskilt lands försörjningssäkerhet. En konferens om försörjningstryggheten för el i Norden genomfördes i maj och energiministrarna enades i vid mötet i Göteborg om att prioritera försörjningstryggheten i det framtida nordiska elsamarbetet.

På *konsumentområdet* gjordes en särskild kartläggning av gränshinder som rör konsumenter i Norden.

Integrationen mellan de nordiska länderna och närområdet handlade till stor del om att vidareutveckla samverkan med de baltiska länderna, inte minst i perspektivet av EU:s utvidgning. De baltiska ländernas anslutning skapar nya förutsättningar för det nordiska närområdessamarbetet och Sverige verkade för att de baltiska länderna ska bjudas in i olika relevanta samarbetsorgan. Det nordisk-baltiska samarbetet utvecklades, inte minst på ministernivå, under året. Även de nordiska ländernas samarbete med nordvästra Ryssland hade hög prioritet.

Nordisk-baltiskt samarbete

Nordisk-baltiska ministermöten hölls i följande kretsar: statsministrar, utrikesministrar, försvarsministrar, kultur-, narkotika- samt finansministrar (vid detta möte deltog även Polen och Tyskland), fiskeri-/jordbruks-/skogs- och livsmedelsministrar, justitie- och jämställdhetsministrar, transport- samt arbetsmarknadsministrar (vid detta möte deltog även Polen).

Erfarenheterna av det nordisk-baltiska samarbetet på ministernivå är positiva. Det utgör både en vidareutveckling på många områden och ett värdefullt komplement till det nordiska samarbetet.

Ett stort steg framåt i samarbetet med Estland, Lettland och Litauen togs vid det nordiska statsministermötet i Oslo i slutet av oktober. Då beslutade de nordiska ländernas regeringschefer att bjuda in *de baltiska länderna* att bli *medlemmar i Nordiska Investeringsbanken* och i februari 2004 undertecknades ett avtal om de baltiska ländernas medlemskap i NIB. Det blir första gången de baltiska länderna går in som medlemmar i en nordisk institution.

Som exempel på vad som behandlats vid olika nordisk-baltiska fackministermöten kan nämnas att kulturministrarna tagit upp mediasituationen och EU:s direktiv TV utan gränser närmare bestämt frågor som reklamregler och skydd av minderåriga. Finansministrarna diskuterade vid sitt möte bl.a. växelkurspolitik i samband med EU-utvidgningen samt ekonomisk-politiska åtgärder för att främja tillväxt utan inflation. Vid fiskeri-/jordbruks-/skogs- och livsmedelsministrarnas möte diskuterades bl. a. livsmedelssäkerhet och genetiska resurser.

Ett viktigt arbete gäller *narkotikabekämpningen*. De nordiska och baltiska narkotikaministrarna träffades i september i Lund och beslutade om åtgärder för att bekämpa narkotikamissbruket i regionen. Resultatet är att en gemensam strategi som bygger på en restriktiv och human narkotikapolitik, med utgångspunkt i FN:s narkotikakonventioner. Genom den s.k. Lundadeklarationen förnyar länderna sina åtaganden att satsa på att förebygga missbruk, bekämpa narkotikarelaterad brottslighet och satsa på vård och rehabilitering.

Bekämpningen av människohandel är ett fortsatt viktigt samarbetsområde. Mot bakgrund av ett svenskt utrikesministerinitiativ inleddes en nordisk-baltisk aktionsgrupp på politisk nivå sitt arbete. Aktionsgruppen ska bl.a. underlätta koordinering och förbättra genomslaget av det omfattande arbete som bedrivs. En hemsida kommer

att upprättas för ett effektivare informationsutbyte. Dessutom antogs särskilda rekommendationer beträffande människohandel vid det informella ministermöte i Stockholm den 9 april 2003 mellan ansvariga nordiska och baltiska ministrar på jämställdhets- och justitieområdet.

Statssekreterarna från de nordiska och baltiska länderna samt Polen med ansvar för *det bygg- och bostadspolitiska området* enades om att kartlägga hinder och föreslå åtgärder för att stimulera ökad konkurrens på byggmarknaderna.

Samarbetet angående inre marknadsfrågor är av stor betydelse. Ett nordisk-baltiskt samarbete på detta område etablerades. Här deltar även Polen.

På politisk nivå besökte under året det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet de baltiska huvudstäderna och diskuterade där det framtida nordisk-baltiska samarbetet, bl.a. i ljuset av den förestående EU-utvidgningen.

Samarbete med andra regionala organisationer

Närområdessamarbetet berör även *andra organisationer i vår region*, främst Arktiska rådet, Barentsrådet och Östersjöstaternas råd. Då dessa organisationer och Nordiska ministerrådet ibland har en likartad inriktning på sina respektive arbetsfält är det angeläget att verksamheten i ökad utsträckning samordnas.

Nordiska ministerrådet tog initiativ till utökat samarbete och inbjöd till möten för att se var man kan göra synergivinster och undvika onödigt dubbelarbete. Sålunda ägde såväl bilaterala som multilaterala möten rum under året.

De nordiska miljöministrarnas hade ett möte i augusti i Luleå som följdes av miljöministermöten i Barentsrådet och Östersjöstaternas råd. Vid det nordiska mötet betonades vikten av att dialogen med Ryssland måste fördjupas och följas upp bl.a. genom ett intensifierat arbete med finansieringsfrågorna i EU.

Nordiska ministerrådet deltog som observatör i möten som de andra organisationernas höll och hade fortlöpande kontakter på såväl politisk som tjänstemannanivå. Ett område där man samarbetar gäller de regionala organisationernas roll i genomförandet av Nordliga dimensionens andra handlingsplan samt andra EU-relaterade frågor.

Övrigt

Det svenska ordförandeskapet drev frågan om att upprätta en *samnordisk informationsverksamhet i Kaliningrad*, liknande den som finns vid informationskontoren i S:t Petersburg och de baltiska huvudstäderna. Frågan behandlas för närvarande i den ryska administrationen. Avsikten är att verksamheten ska inledas under 2004.

Vidare gjorde samarbetsminister Berit Andnor ett besök i S:t Petersburg i december. Hon träffade då bl.a. företrädare för de lokala myndigheterna samt deltog i avslutningsceremonin med anledning av Sveriges deltagande i firandet av stadens 300-årsjubileum.

Närområdessamarbetet omfattar även *det arktiska samarbetet*. Beslut fattades om att öka satsningarna med ytterligare 1,5 miljoner danska

kronor för att följa upp Nordiska ministerrådets arktiska samarbetsprogram. Skr. 2003/04:90

Nordiska ministerrådet tog fram en rapport om förutsättningarna för fortsatt arbete inom Västnorden, *Västnorden i det nordiska samarbetet*, och då bl.a. i relation till Västnordens grannar. Rapporten innehåller förslag om utveckling av samarbetet, t.ex. vad gäller havsmiljö och – resurser. Dessa förslag diskuteras nu i respektive fackministerråd.

Inom *klimatsamarbetet* togs ett steg framåt i samband med energiministrarnas möte i Göteborg i slutet av september, då det undertecknades ett avtal, Testing Ground Agreement (TGA), om att göra Östersjöregionen till ett försöksområde för Kyotoprotokollets flexibla mekanismer. Avtalet tillvaratar på ett unikt sätt de stora möjligheter till effektiva klimatåtgärder i Östersjöregionen, som kan realiseras genom internationellt samarbete.

Inom konsumentsektorn fördjupades samarbetet med de baltiska länderna, bl. a. upprättades en dialog kring genomförandet av det nya produktsäkerhetsdirektivet. Dialogen syftar till att öka samsynen i genomförandet av direktivet för att möjliggöra framtida samarbete inom ramen för produktsäkerhet och standardisering.

3.4 Integration i det europeiska samarbetet

Det svenska ordförandeskapet verkade för att vidareutveckla det nordiska samarbetet i Europa där EU- och EES-frågor är ett av huvudområdena. Genom att tre nordiska länder är medlemmar i EU och att Island och Norge är parter i EES-avtalet deltar samtliga nordiska länder aktivt i det europeiska samarbetet. EES-avtalet innebär att EU:s inre marknad är en gemensam nordisk angelägenhet och ger det nordiska samarbetet en ny dimension.

Sverige identifierade utifrån Europeiska kommissionens inre marknadsstrategi frågor där ett samstämt nordiskt agerande kan ge ett mervärde och ett ökat genomslag för nordiska ståndpunkter.

De huvudsakliga områden där samarbetet fördjupades under det gångna året är inom det civil- och straffrättsliga samarbetet, den inre marknaden, skatte- och finansmarknaden, Nordliga dimensionen, miljö, livsmedelssäkerhet, konsumentfrågor och jämställdhet.

Följande resultat kan redovisas från ordförandeåret.

En anledning till att nya hinder kan uppstå mellan de nordiska länderna är att länderna ibland i sin nationella lagstiftning genomför *EG-direktiv* på olika sätt. Under året verkade man konkret för ett tätare nordiskt erfarenhetsutbyte beträffande det nationella genomförandet av olika gemenskapsrättsakter. På justitiesektorn fortsatte det redan intensiva samrådet på detta område, då överläggningar exempelvis ägde rum om genomförandet av EG-direktivet om distansavtal beträffande finansiella tjänster och direktivet om upphovsrätten i informationssamhället.

De nordiska statsministrarna betonade vikten av sådant samråd och kom vid sitt informella möte på Harpsund i slutet av juni överens om att det nordiska samarbetet när det gäller EU-lagstiftning skall förbättras.

I syfte att uppnå harmoniserad tillämpning vid införande av nya EG-direktiv på bolagsrättens område beslutade näringsministrarna att etablera en stående bolagsrättslig arbetsgrupp med deltagare från de departement och myndigheter i de nordiska länderna, som har ansvaret för genomförande av nationell lagstiftning. Arbetsgruppen skall träda i funktion varje gång ett bolagsrättsligt EG-direktiv skall genomföras i nationell rätt.

De nordiska regeringscheferna enades om att den modell med *informella samråd* inför EU-toppmötena som statsministrarna följer också bör tillämpas av fackministrarna inom sektorerna *miljö, konsumentpolitik och jämställdhet*.

Inom ramen för samarbetet mellan de nordiska EU-medlemmarna och de blivande EU-medlemmarna i de baltiska länderna förekommer informella samråd på stats- och utrikesministernivå. De nordiska och baltiska statsministrarnas initiativ om tillväxtåtgärder i EU återspeglades väl i slutsatserna från Europeiska rådets möte i oktober.

Vidare verkade man för en mer systematisk avstämning av *samnordiska intressen i inre marknadsfrågor*. Här strävade det svenska ordförandeskapet efter att förlägga de informella nordiska samrådsmötena, under vilka dessa frågor diskuteras, i nära anslutning till konkurrenskraftsrådets möten. På detta sätt underlättas en diskussion kring nationella ställningstaganden beträffande konkreta sakfrågor på dagordningen. Syftet är att stämma av nordiska positioner, för att se var samsyn råder eller kan uppnås, och på detta vis också försöka påverka andra länder i önskvärd riktning. De baltiska länderna och Polen deltar även i detta samarbete.

Det nordiska samarbetet användes som hävstång i det internationella miljöarbetet, inte minst i EU, och på så sätt förverkligades målet om att de nordiska länderna skall påverka den internationella miljöpolitiken i progressiv riktning. Det gällde inspel till EU om bl.a. kvicksilver och kemikalier, hållbara konsumtions- och produktionsmönster samt sjösäkerhetsfrågor.

Vidare arbetade man för att det nordiska *forskningsarbetet* ska få en tydligare koppling till nationella forskningsprogram och till EU:s forskningspolitik och ramprogram samt till övrig internationell forskningsverksamhet. De nordiska utbildnings- och forskningsministrarna tog i juni 2002 beslut om en vitbok i syfte att göra Norden till en internationellt ledande region i forskning och innovation. Denna vitbok är nu färdig och presenterades i samband med Nordiska rådets session i Oslo i oktober. Det reella uppföljningsarbetet kommer att inledas under 2004. Parallellt med detta arbete bedrivs inom ramen för ministerrådet för fiskeri/jord- och skogsbruk samt livsmedel ett arbete med att skapa ett nordiskt forsknings- och utbildningsrum för dessa sektorer.

Härutöver togs initiativ för att förstärka den nordiska samordningen inom *energiområdet*. De nordiska energiministrarna håller regelbundna förmöten inför rådsmötena i EU för att bättre ta till vara de nordiska erfarenheterna av marknadsintegration. Vid förmötet i december diskuterades gemensamma åtgärder för att stärka EU:s Nordliga dimension på energiområdet samt effekter på den nordiska elmarknaden

av förslaget till direktiv om åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar. Skr. 2003/04:90

Som ett led i Lissabonprocessen anordnades den 8-9 december i Stockholm ett seminarium för nordiskt erfarenhetsutbyte om förutsättningarna för *det icke-formella lärandet*. Ett fyrtiotal deltagare från Norden, inklusive Grönland och Färöarna, som arbetar praktiskt med validering av reell kompetens träffades för att diskutera grunderna till ett nordiskt nätverk på området. För att vidareutveckla det nordiska samarbetet i Europafrågor och bibehålla den nordiska samsynen i konsumentfrågor ägde flera nordiska seminarier rum för att diskutera genomförandet och tillämpningen av aktuella gemenskapsdirektiv med bäring på konsumentområdet. b.la. om direktivförslagen om konsumentkrediter och otillbörliga affärsmetoder. Även kommissionens arbete med revidering av leksaksdirektivet diskuterades på nordisk nivå.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 11 mars 2004.

Närvarande: Statsråden Ulvskog, Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Messing, Engqvist, Lövdén, Ringholm, Bodström, Sommestad, Karlsson, Lund, Andnor, Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin

Föredragare: Statsrådet Berit Andnor

Regeringen beslutar skrivelse 2003/04:90 Nordiskt samarbete 2003

